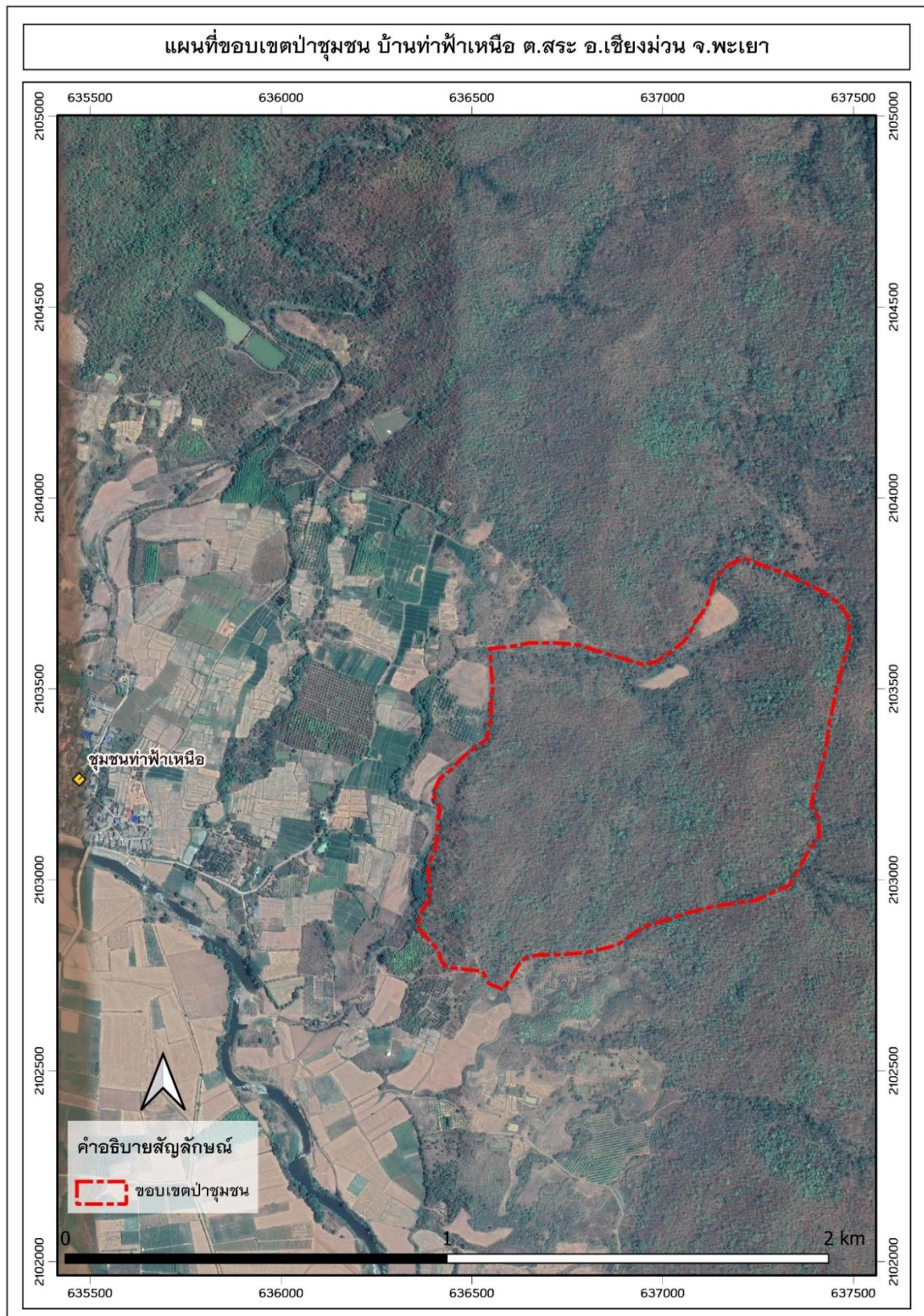

ป่าชุมชนบ้านท่าฟ้าเหนือ และ บ้านท่าฟ้าหลาย ตำบลสระ อำเภอลี้ เชียงใหม่

ภาพที่ 15 แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียมแสดงตำแหน่งที่ตั้งป่าชุมชนบ้านท่าฟ้าเหนือ (ขอบเขตโดยประมาณ)

ป่าชุมชนบ้านท่าฟ้าเหนือและ บ้านท่าฟ้าหลาย ตำบลสระ อำเภอลำปาง

ลักษณะทั่วไป

บ้านท่าฟ้าเหนือ และบ้านท่าฟ้าหลาย ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของอำเภอลำปาง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นพื้นที่ราบระหว่างหุบเขา มีเทือกเขาล้อมรอบ บางส่วนเป็นเนินสูง บางส่วนเป็นที่ราบลาดเอียงเขา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูงและที่ราบริมแม่น้ำยม ซึ่งเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติสายสำคัญของชุมชน เป็นแหล่งน้ำหล่อเลี้ยงสำหรับการอุปโภคบริโภค และยังเป็นแหล่งน้ำทำการเกษตรของชุมชนซึ่งเป็นอาชีพหลักของประชากรส่วนใหญ่ โดยอาชีพเกษตรกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การเพาะปลูกพืชสวน พืชไร่ และเลี้ยงสัตว์ ปัจจุบันมีนายปิ่น มุลศรี ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านท่าฟ้าเหนือ หมู่ที่ 1 และ นายถนอม แสงศรีจันทร์ ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านท่าฟ้าหลาย หมู่ที่ 6 และมีคณะกรรมการชุมชนจำนวน 16 คน

จุดเริ่มต้นของเครือข่าย/ชุมชน

แต่เดิมพื้นที่ป่าในบริเวณห้วยขามของชุมชนบ้านท่าฟ้าเหนือเคยได้รับการสัมปทานป่าไม้มาก่อน มีการตัดไม้ทำลายป่าเป็นจำนวนมาก ทำให้สภาพป่าเกิดความเสื่อมโทรม ขาดความอุดมสมบูรณ์ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2529 พลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในขณะนั้น ได้ผลักดันการออกพระราชกำหนดยกเลิกสัมปทานป่าไม้ทั่วประเทศ และในปี พ.ศ. 2545 กองทัพอากาศที่ 3 ร่วมกับสำนักพระราชวัง และสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 เชียงราย เข้ามาสำรวจพื้นที่ป่าเพื่อกำหนดเป็นพื้นที่ป่าชุมชนและจัดโครงการอบรมราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าขึ้น จนกระทั่งราษฎรในชุมชนเกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์พื้นที่ป่าไม้ และพื้นที่ต้นน้ำสำคัญของชุมชน จึงมีความเห็นพ้องต้องกันในการแสดงเจตนาในการจัดตั้งป่าชุมชน เพื่อประชาชนในชุมชนจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าของตนเอง เพราะเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ ปัจจุบันพื้นที่ป่าชุมชนบ้านท่าฟ้าเหนือ และบ้านหลาย มีเนื้อที่ทั้งหมด 5,000 ไร่ ประกอบด้วย ต้นสัก ประดู่ ไม้เต็ง ไม้รัง เป็นต้น และมีสัตว์หลากหลายสายพันธุ์ อาทิ ไก่ป่า หมูป่า เก้ง นกยูง หมูควาย สุนัขจิ้งจอก และ

ปลากิ่ง โดยแหล่งน้ำที่สำคัญได้แก่ ลำห้วยตั่ว ลำห้วยขาม ลำห้วยชิง ลำห้วยตอง และลำห้วยลึก
ผลิตภัณฑ์จากป่า ได้แก่ เห็ดชนิดต่าง ๆ ผักหวาน ไข่มดแดง หน่อไม้ เป็นต้น

กิจกรรมด้านการจัดการป่าชุมชน

แผนชุมชน

มีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนและการจัดทำแผนการจัดการไฟป่าร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี

ข้อตกลงป่าชุมชน

กฎระเบียบการตัดไม้เพื่อใช้ประโยชน์ในเขตป่าชุมชนบ้านท่าฟ้าเหนือ และบ้านท่าฟ้าหล่าย มีดังนี้

1. หากราษฎรในชุมชนมีความจำเป็นต้องใช้ไม้เพื่อสร้างที่อยู่อาศัย หรือสิ่งจำเป็นในครัวเรือนจะต้องแจ้งให้คณะกรรมการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่า (รสป.) ทราบก่อนจึงสามารถดำเนินการได้
2. เมื่อราษฎรผู้ขอใช้ไม้มาใช้เพื่อประโยชน์แล้วจะต้องปลูกป่าทดแทนเป็นจำนวน 5 เท่าของไม้ที่นำมาใช้ประโยชน์
3. หากมีการตัดไม้มาใช้ประโยชน์เกินกว่าที่แจ้งให้ทางคณะกรรมการ รสป. ทราบ จะต้องถูกปรับต้นละไม้ต่ำกว่า 2,500 บาท หรือตามขนาดของไม้ที่ลักลอบตัด
4. หากราษฎรต้องการตัดไม้มาใช้ประโยชน์แต่ไม่ได้ขออนุญาต จะต้องถูกปรับต้นละไม้ต่ำกว่า 2,500 บาท และยึดของกลาง
5. หากราษฎรกระทำการลักลอบขโมยไม้ (ให้ยื่นต้นตาย) เพื่อหวังจับจองต้นไม้ จะต้องถูกปรับต้นละไม้ต่ำกว่า 2,500 บาท หรือตามขนาดของไม้ที่ลักลอบขโมยไม้
6. ห้ามมีการล่าสัตว์ในเขตป่าชุมชน หากฝ่าฝืนจะต้องถูกปรับครั้งละ 5,000 บาท ต่อ คน

กิจกรรมที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาไฟป่าและฝุ่นควัน

1. จัดประชุมร่วมกันเรื่องการจัดการไฟป่าระหว่างคณะกรรมการชุมชน สมาชิกในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปีก่อนช่วงเวลาการเกิดไฟป่า
2. คณะกรรมการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าและจิตอาสาของชุมชนเข้าร่วมดับไฟป่า
3. จัดตั้งชุดลาดตระเวนสำรวจไฟป่าชุดละ 10-15 คน ตลอดช่วงเช้า กลางวัน กลางคืน
4. จิตอาสา และเยาวชนเข้าร่วมในการทำแนวกันไฟ ปลูกป่า ทำฝายกึ่งถาวร
5. คณะกรรมการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าและจิตอาสาของชุมชน ร่วมกันทำแนวกันไฟก่อนประกาศห้ามเผา โดยมีความกว้าง 3 เมตร

6. มีการจัดประเพณีเลี้ยงผีผาย โดยมีความเชื่อว่าจะทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล มีน้ำท่าอุดมสมบูรณ์ซึ่งสมาชิกในชุมชนร่วมทุกคน

การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในการแก้ไขปัญหาไฟฟ้าและฝุ่นควัน

1. ประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในเรื่องข้อปฏิบัติในช่วงประกาศห้ามเผา
2. กรณีที่เกิดไฟฟ้าผู้นำชุมชนโทรศัพท์แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมดับไฟป่าอย่างทันท่วงที

การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน

1. อุปกรณ์การดับไฟป่า เช่น ถังน้ำ ไม้กวาดทางมะพร้าว ไม้ดับ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 เชียงราย สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพะเยา
2. เจ้าหน้าที่ป่าไม้เป็นพี่เลี้ยงในการแนะนำแนวทางการจัดตั้งและดูแลพื้นที่ป่าชุมชน
3. กรมป่าไม้เข้ามาจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดับไฟป่า
4. เจ้าหน้าที่สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 เชียงราย ร่วมกับคณะกรรมการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าร่วมกันเดินลาดตระเวน ในช่วงที่เกิดไฟป่า
5. สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 เชียงราย สนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาไฟฟ้าและหมอกควัน เช่น การประชาสัมพันธ์ การการถ่ายถอดองค์ความรู้ เป็นต้น

ข้อค้นพบเพิ่มเติม

1. ชุมชนได้รับธงพระราชทานใน ปี พ.ศ. 2549 จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
2. ชุมชนมีข้อตกลงร่วมกันว่าควรจะมีการชิงเผาก่อนในทุก ๆ ปีเนื่องจากเชื้อเพลิงในป่ามีจำนวนมาก
3. ในชุมชนมีการทำฝายแบบกึ่งถาวรประมาณ 100 ฝาย ซึ่งการทำฝายช่วยให้การดักตะกอนทรายต้นน้ำบริเวณแนวกันไฟเกิดความชุ่มชื้น สามารถกักเก็บน้ำได้เป็นจำนวนมาก
4. การจัดตั้งคณะกรรมการราษฎรอาสาสมัครพิทักษ์ป่าและการได้รับการสนับสนุนจากฝ่ายต่าง ๆ และภาวะเปียกที่เข้มงวด เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การอนุรักษ์ป่าชุมชนประสบความสำเร็จ